

JURISPRUDENCE TRIBUNÁLU ŘÍMSKÉ ROTY
 ROZHODNUTÍ OHLEDNĚ ZACHOVÁNÍ TAJEMSTVÍ STRAN VÝPOVĚDI
 SVĚDKYNĚ PŘEDVOLANÉ STRANOU ŽALUJÍCÍ
 NAHODILÁ ZÁLEŽITOST – NULITA MANŽELSTVÍ*

DEKRET

R. P. D. Angelo Di Felice – Soudce-zpravodaj
Perugia – Assisi

Léta Páně 1983, dne 14. května, se v sídle Tribunálu římské roty shromáždili níže podepsaní otcové senátu, aby vyřešili spornou otázku ohledně zachování tajemství stran výpovědi jisté svědkyně předvolané stranou žalující ve výše uvedeném případě. Příklad posoudili a rozhodli takto:

I. Species facti

1. Interdiecézní soud pro Umbrii ve věci nulity manželství ..., narozeného 4. července 1948 v Neapoli, s trvalým bydlištěm v Miláně (Corso Venezia 16), zastoupeného u soudu advokátem Adalbertem Buonomo, a ..., narozené 25. června 1936 ve městě Massa, s trvalým bydlištěm v Římě (Via dei Vicchiarelli 35) – v legálním odloučení od manžela, stranou nežalující, zastoupené u soudu advokátem Francescem Torre, rozhodl rozsudkem z 8. července 1981. Proti tomuto rozsudku podal zástupce strany nežalující správní odvolání k senátu dne 13. července 1981.

Dne 20. července 1981 však byl zmíněný rozsudek v tomto případě odvolán dekretem vyšetřujícího soudce. Mezitím složil zástupce strany nežalující 23. července 1981 přísahu zachování tajemství ohledně jména a výpovědi jisté svědkyně předvolané stranou žalující.

Po nahlédnutí do tajných spisů požádal ten-

to právní zástupce 31. července 1981 vyšetřujícího soudce, aby byl zproštěn přísahy zachování tajemství a aby mohl sdělit straně nežalující obsah výpovědi tohoto svědka, jelikož bylo pro vyjasnění situace nezbytné svědkyni znovu vyslechnout. Vyšetřující soudce však novým dekretem z 20. listopadu 1981 stanovil, že výpověď svědkyně má být uchována v tajnosti, a potvrdil závaznost přísahy, kterou zástupce strany nežalující složil.

2. Dne 5. prosince 1981 podal zástupce strany nežalující odvolání k senátu a znovu žádal, aby byl zproštěn přísahy zachovávat tajemství, nebo přinejmenším aby byla výpověď svědkyně ze spisů vymazána.

Dne 4. února 1982 byl vydán dekret senátu, který zamítl odvolání, znovu potvrdil povinnost držet v tajnosti výpověď svědkyně a nařídil rozpravu o případu. Proti tomuto dekretu podal zástupce strany nežalující odvolání k našemu apoštolskému tribunálu podle normy kánonu 1880, 6° a článku 214 instrukce *Provida Mater*.

Byl ustanoven soudní senát a soudce-zpravodaj stanovil dekretem z 30. října 1982, že dotýčný případ má být vyřešen prostřednictvím memorialí. Po předložení memorialí se tedy nyní tímto dekretem řeší otázky přijetí odvolání a zachování tajemství.

A. O PŘIJETÍ ODVOLÁNÍ

II. In iure

3. Kánon 1880 stanoví: „Nepřipouští se odvolání... 6) proti soudnímu dekretu nebo rozsudku, který dosud nenabyl právní moci, není-li spojeno s odvoláním proti konečnému rozsudku.“

Instrukce Kongregace pro svátosti z 15. srpna 1936 *Provida Mater* v článku 214 § 2 přesněji vymezuje: „Rozsudek nebo dekret se tehdy pokládá za mající právní moc, vyskytují-li se obtíže, které nelze napravit konečným rozsudkem; např. když důkazy, které skutečně mohou ovlivnit vynesení rozsudku, odmítají připuštění rozsudku.“

III. In factu

4. Poté co zástupce nežalující strany v utahení nahlédl do výpovědi svědkyně předvolané stranou žalující, požádal vyšetřujícího soudce 31. července 1981, „aby byl zproštěn přísahy nesděliti mandantce jméno svědkyně a obsah její výpovědi. Jeví totiž nutné zeptat se nežalující strany na předpokládaný vztah... ke svědkyni...“ (Summarium, s. 13). V rekurzu k senátu pak zástupce strany nežalující vyložil: „1) – Žádost patrona nežalující strany být osvobozen od závazku přísahy ‚de secreto servanto‘ [zachovávat tajemství] vzhledem ke svému klientovi nachází svůj základ v ochranně práva na obhajobu stran, které by za takových okolností mohlo být velmi vážně poškozeno... 3) – Konkrétně výpověď svědka z důvodu povahy deklarace se stává důkazním prvkem... 4) – Za těchto předpokladů otázka, kterou má důstojný senát rozhodnout, se redukuje na toto: zda v případě práva na obhajobu... toto bude poškozeno nebo zda bude zabráněn výkon tohoto práva v případě, že patronu nebude dovoleno sděliti soudní výpo-

věd svědka, tedy dát na vědomí všechny informace, které jsou potřebné pro uskutečnění obhajoby“ (Summarium, s. 20–22).

Dekret senátu ze dne 4. února 1982 správně odvolání zamítl, přičemž vyloučil [případně] nové důkazy, které by strana nežalující mohla předložit, pokud by znala výpověď svědkyně; přitom dekret neuvedl ani důvody k odmítnutí. Straně nežalující tak dekret způsobil potíže, které nebylo možné napravit konečným rozsudkem. Po zvážení těchto okolností rozhodli otcové, že odvolání proti dekretu vnesenému senátem Interdiecézního soudu pro Umbrii dne 4. února 1982 má být přijato.

B. O ZACHOVÁVÁNÍ TAJEMSTVÍ

IV. In iure

5. Článek 130 § 1 instrukce *Provida Mater* stanoví: „Vyšetřovatel může vždy, vyžadují-li to naléhavá nutnost, aby nevyvstaly vážné potíže a aby nebyli svědkové vystaveni velkému nebezpečí, zavázat prokurátory a advokáty přísahou zachovávat tajemství.“

Důvodem pro zákon je obava, aby svědek „neutrpl vážnou škodu (zvláště je-li nižšího postavení, kdežto manželé vyššího), vypovídá-li pravdu, je-li to proti přání manželů“ (V. Bartocetti, Manželský proces. Komentář k církevnímu soudnictví, in: Lega – Bartocetti, svazek III, s. 176). Je-li však předmětem šetření pravdivost svědkových tvrzení, důvod zachovávat tajemství, aby svědek neutrpěl škodu, je přinejmenším oslaben, jelikož soud musí především hledat pravdu. Ve zmiňované instrukci stanoví článek 175 ke zveřejnění procesu: „§ 1 Když jsou jednotlivé předložené důkazy postupně posouzeny obhájcem svazku, vyšetřujícím soudcem a předsedou, je třeba poskytnout stranám sporu veškeré procesní materiály. § 2 Tato možnost přístupu

[k materiálům] je oznámena dekretem předsedy, kterým se stranám a jejich zástupcům poskytuje možnost nahlédnout do akt v kanceláři soudu, kde byla udržována v tajnosti, a [možnost] vyžádat si exemplář akt“ (srov. kán. 1858 a 1859).

Kánon 1858 také určuje: „Před rozpravou o případu a před rozsudkem mají být všechny důkazy, které jsou obsaženy v aktech a které byly dosud v utajení, zveřejněny.“

J. Em. Roberti uvádí: „Nutnost zveřejnění (kán. 1858) neboli oznámení druhé straně je založena na nutnosti obrany, která sotva může být uskutečněná, nezná-li strana protivníkovy argumenty. V běžném procesu kodex absolutně nařizuje, že bez zveřejnění nelze pokračovat v řešení případu (kán. 1860). Proto když soudce opomine zveřejnění a pokračuje dále, soudíme, že další jednání je stíženo nulitou (argument z kán. 1861 § 2)... Nicméně zůstane-li nějaký důkaz utajen, musí být před rozpravou o případu zveřejněn“ (F. Roberti, O procesech, svazek II, část I, 1926, s. 157).

K věci poznamenává J. Em. Lega: „...považka dokladu nebo svědectví někdy působí těžkosti, jelikož v případě zveřejnění by mohly vzejít nepříjemnosti stranám sporu nebo jiného zainteresovaného člověka... postačuje však připomenout, že zákon či kánon nerozlišuje nebo nedělá v určitém případě výjimku; tudíž ani my nesmíme rozlišovat nebo dělat výjimku. Proto ze zveřejnění nejsou vyňata ani akta a doklady; a nemohou-li být zveřejněny, nelze je použít a soudce nemůže připustit, aby byly součástí procesního řízení“ (Lega – Bartocetti, Komentář k církevnímu soudnictví, svazek II, 1950, s. 209, č. 3). Za nezbytné pokládají zveřejnění všech důkazů, aby proti nim bylo možno postupovat s protiargumenty, také autoři Wernz a Vidal:

„Jelikož zveřejnění přísluší k možnosti stran vyvracet důkazy proti nim předložené, musí k němu dojít tak, aby tato možnost byla uskutečnitelná, tedy ve vhodný čas“ (Wernz – Vidal, Kanonické právo, svazek VI, část I, 1928, s. 526, č. 577).

Že lze skutečně využít možnost vyvracet důkazy až po jejich zveřejnění, otevřeně uvádí instrukce *Provida Mater* (čl. 175 § 3). Tímž dekretem má předseda stanovit užitečný čas, během něhož si strany a obhájce svazku mohou vyžádat doklady a předložit důkazy, o něž se jejich tvrzení a protiargumenty opírají, jimiž se vysvětlují a doplňují.

„§ 4 Strany sporu mají právo předvolat nové svědky, ovšem toliko podle normy čl. 135.“

V. In factu

6. Již výše jsme předložili slova zástupce strany nežalující, který po seznámení se s výpovědí svědkyně předvolané žalobcem požádal, aby byl zbaven závazku mlčenlivosti a mohl s touto výpovědí seznámit stranu nežalující, aby byla znovu vyslechnuta pro skutečné vyjasnění situace (Summarium, s. 13).

Stejně tak zástupce žalobcův seznal, že základem zákona je [především] zjistit pravdu, nejen zajistit bezpečnost osoby, což vyžadovalo zachování tajemství (Summarium, s. 16).

Jelikož na základě zveřejnění výpovědi svědkyně, uchovávané v tajnosti, by mohla strana nežalující předložit nové důkazy a protiargumenty, jak právo umožňuje, neposloužil dekret tribunálu v Umbrii vydaný senátem dne 4. února 1982, jímž se potvrdila nutnost zachovat tajemství stran výpovědi svědkyně, k nalezení pravdy.

VI. Konkluze

7. Proto po zvážení všech okolností po právní i faktické stránce níže podepsaní soudcové senátu

rozhodli:

1) Odvolání proti dekretu vydanému senátem Interdiecézního soudu pro Umbrii dne 4. února 1982 má být přijato.

2) Tento dekret se zcela ruší ve smyslu:

1. svědkyně ať je požádána tribunálem, aby se zřekla žádosti o zachování tajemství, aby ji tak právní zástupce strany nežalující mohl seznámit se zmíněnou výpovědí této svědkyně;

2. jestliže svědkyně odmítne, bude třeba vymazat její svědectví z akt případu.

Toto rozhodnutí ať je se všemi právními důsledky oznámeno všem, jimž to právem náleží.

Dáno v Římě, v sídle Tribunálu římské roty, dne 14. května 1983.

Angelo Di Felice, soudce-zpravodaj

Mario F. Pompedda

José M. Serrano Ruiz

Raffaello Funghini, notář

Přeložil Zdeněk Drštka

Poznámky

* Překlad dekretu ze 14. května 1983, Ius Canonicum et Iurisprudentia rotalis [CD], Città del Vaticano.

Srov. kán. 1587, 1629; čl. 280 IDC.